

Je moet meteen laten voelen dat je er staat

Zit het Belgische jeugdvoetbal straks zonder refs?

De zelfmoordpoging van Babak Rafati in Duitsland maakte vorige week nog een duidelijk dat scheidsrechters onder immense druk staan. Ook in het Belgische scheidsrechterskorps haken nieuwkomers daarom snel af. En dat laat zich vooral voelen bij de jeugd.

Sport/Voetbalmagazine legde zijn oor te luisteren bij een paar jonge scheidsrechters. 'Voetbalvaders zijn het ergst'

Met goed 6000 zijn ze nog, de Belgische scheidsrechters. Dat hun aantal elk jaar een beetje zakt, is niet nieuw, wel dat de piramide steeds meer langs onderen uitholt. Er stoppen meer scheidsrechters dan er nieuwe kandidaten zijn, en vooral: jongeren lopen er niet meer warm voor. De nationale reeksen lopen geen gevaar maar het jeugdvoetbal zou binnenkort wel eens zonder refs kunnen zitten. In sommige provincies is dat nu al het geval. Oorzaak nummer één: de verbale agressie, zowel tussen als langs de lijnen. In het voetbal is het met de arbiter zoals met de butler in detectives: wat er ook gebeurt, hij heeft het altijd gedaan.

In vrije val

Een uitgewaaide maandagavond in Lier. In het bovenzaaltje van café Casino schuiven zestigers Frans Nieuwejaers en Marcel Verhaest met stoelen en een projector. Straks geven ze hier les één van de gratis cursus voor beginnende scheidsrechters. Frans en Marcel, naar eigen zeggen twee dinosauriërs in het vak, zien de leegloop in hun rangen met lede ogen aan. "Het is dweilen met de kraan open. Elk weekend zitten we met een tekort aan refs en is het zoeken naar een oplossing. Vaak komt die erop neer dat scheidsrechters 2 à 3 matches per weekend voor hun rekening nemen. En dan is er nog een circuit van gepensioneerde refs die in het zwart fluiten in het veteranenvoetbal." Het aantal refs is ook hier in vrije val. "Tien jaren geleden hadden we 1050 scheidsrechters in Antwerpen, nu nog 850. Meer dan de helft is ouder dan 55, 15 procent is zelfs ouder dan 65. Je kan het nog het beste vergelijken met een kloostergemeenschap. Nog een geluk dat de leeftijdslimiet van 55 jaar intussen afgeschaft is. Nu ja, veel keus hadden ze niet. " Een ander pijnpunt is dat het aantal damesploegen de laatste jaren enorm gestegen is, maar dat hun vertegenwoordiging in het arbitrale korps achterop hinkt. In Antwerpen zijn er dit seizoen 18 vrouwelijke refs actief, of 2 procent van alle leden. Voor elke vrouw die fluit, zijn er dus 49 mannelijke refs. Ook in andere provincies ligt het percentage niet veel hoger.

Twee meisjes in het zwart

Lijnrechter Joline Delcroix (25) en scheidsrechter Audrey Borra (24) zijn twee zeldzame witte merels. Audrey heeft de cursus van de Katho gevolgd. Joline is er op de ouderwetse wijze ingerold. Haar vader was scheidsrechter, maar was er eerst tegen dat ze zelf zou gaan fluiten.

Joline: "Omdat hij wist wat je als scheids te verduren krijgt. Mijn eerste match was een ramp en het heeft twee jaar geduurd voor ik me op mijn gemak voelde. Ik heb veel persoonlijke en zelfs platte seksistische uitspraken over me heen gekregen. 'Blinde trut' was nog het minste. Als meisje van zestien, zelf nog in je pubertijd, is dat

heel moeilijk om te vatten. Daar slaap je echt niet goed van. Nu kan ik er op terugkijken en zeggen dat het mijn persoonlijkheid mee gevormd heeft. Vroeger was ik supergevoelig, nu heb ik een olifantenhuid.”

Audrey: “Ik ben aan mijn tweede seizoen bezig en weet nog niet of er een derde komt. Gelukkig krijg ik veel steun van andere refs en de mensen die mij opgeleid hebben. Ik ben pas op mijn 22ste begonnen, en daar ben ik blij om. Op mijn 16de had ik dit nooit gedurfd. Je merkt ook bij spelers van de leeftijd dat ze nog met zichzelf in de knoop zitten. Als je tegen hen fluit, merk je dat ze zich soms geen weg weten met hun emoties. Vaak verschuilen ze zich dan achter machogedrag.”

Joline: “Voetbalvaders zijn het ergst. ‘Mijn kind, schoon kind’, die instelling. Ik denk dat ze vaak de gevolgen van hun acties niet beseffen.”

Audrey: “Alsof ze denken: ‘Ah ’t is zondag, we kunnen weer een uurtje gaan schelden.’ Het ideale excuus om alle frustraties van de werkweek er eens uit te gooien.”

Joline: “Eigenlijk zou je er een camera op moeten zetten en ze achteraf eens met hun eigen gedrag confronteren. Hopelijk zouden ze dan hun verstand meer gebruiken. Als ref offer je tenslotte je zondag op voor 20 euro. Het is schrikwekkend hoeveel mensen er snel afhaken. Het zou al veel schelen als die harde kritiek eens aangepakt werd. Maar dan nog is het moeilijk om meisjes in de arbitrage te krijgen. Het blijft vissen in een kleine vijver: er zijn al niet al te veel meisjes in voetbal geïnteresseerd, en de meesten van hen voetballen liever zelf. Toch zou ik het iedereen die af en toe passief voetbal kijkt aanraden.”

Audrey: “Het leukste aan scheids zijn, vind ik dat je in verschillende situaties terecht komt en met druk leert omgaan. Ik merk dat ik soms dingen meeneem die me in mijn rol als studente of als zus van pas komen. Fluiten heeft mij vooral geholpen om te relativiseren. Als je een foute beslissing maakt, mag je daar niet mee zitten want de volgende fase komt er dan alweer aan. In het leven is het ook zo, je moet dingen achter je kunnen laten.”

Joline: “Weet je wat zou kunnen helpen? Onze scheidsrechterstenues zijn absoluut niet op maat van meisjes gemaakt, en dat is allesbehalve flatterend. Bij deze een warme oproep aan Adidas en Patrick: denk een aan ons bij jullie volgende kledinglijn.”

Do's and don'ts

In Lier zijn er intussen zeven kandidaten komen opdagen: drie tieners en vier net iets oudere jongeren. Aan Frans en Marcel om hen wegwijs te maken in de reglementen. Dat doen ze aan de hand van de zogeheten achttien regels van de voetbalbond. De motieven van de kandidaat-scheidsrechters blijven nogal uiteen te liggen. De drie tieners voetballen zelf en willen in de eerste plaats wat zakgeld bijverdienen. Swa is de oudste van de hoop: een krasse zestiger die ermee moest stoppen toen de leeftijdslimiet nog bestond. Nu wil hij opnieuw de mat op, omdat hij de geur van het gras mist.

Marcel: “Och, ’t is tegenwoordig toch overal kunstgras.” Argument twee is minstens even overtuigend: “Als ik opnieuw mag beginnen, fluit ik waarschijnlijk bij de miniemen. Daar staat het mooiste volk langs de lijn.” (*lacht*)

De toon is meteen gezet. Zo droog de materie, zo sappig de begeleidende anekdotes van Frans en Marcel. “Mensen, laat u niet overhalen voor een bonnetje meer of een sappige pistolet, reglement is reglement!” Zo ook als ze de do's and don'ts van het vak overlopen. Een do: “Vertrek altijd op tijd, want in België weet je wel wanneer je vertrekt, maar nooit wanneer je aankomt. Je kan best drie kwartier

voor de aftrap ter plaatse zijn. Dan heb je ruim de tijd om het veld te keuren. Het kan bijvoorbeeld dat een verplaatsbare goal tegen de omheining is blijven staan. Dat mag niet, en dat moet je dus melden aan de afgevaardigde.” Een don’t: “Probeer in geen geval die doelen zelf te verplaatsen. Een collega heeft dat eens gedaan en is tussen de netten blijven haken. Zijn vinger moet daar nog altijd ergens hangen.”

De junior

Simon Verstraeten is pas zeventien, maar met zijn 1m93 kan hij gerust voor een paar jaar ouder doorgaan. Zijn lengte helpt, zegt hij: “Spelers durven minder snel te roepen als ze eerst omhoog moeten kijken.” Het fluiten heeft hij van geen vreemden. Simon is de zoon van Alex Verstraeten, op het EK 2008 nog de assistent van Frank De Bleeckere. “Mensen vragen me soms of ik zonder mijn pa ook ref was geworden. Zeker weet je ’t nooit, maar ik denk dat het

Je fluit op je zeventiende al in vierde provinciale. Dat betekent dat je er vroeg bij was.

Simon: “Je mag sinds kort op je vijftiende beginnen. Ik was veertien toen ik de cursus volgde en twee dagen na mijn vijftiende verjaardag floot ik mijn eerste match al. Ik ken er nog een paar van mijn leeftijd, maar het blijft wel vrij uitzonderlijk.

Je krijgt te maken met spelers die oud genoeg zijn om je vader te zijn. Merk je dat ze meer proberen bij jou?

Simon: Het is zoals met kleine kinderen: die proberen altijd eens hoe ver ze kunnen gaan. Met voetballers is dat hetzelfde. Ze proberen je onder druk te zetten door net iets meer misbaar te maken dan anders. Of ze roepen iets in de trant van: ‘Zou je niet beter naar school gaan?’ Daarom moet je meteen laten voelen dat je er staat. Ze hebben mij al vaak gezegd dat de Simon naast het veld totaal niet te vergelijken is met die op het veld. Blijkbaar word ik dan veer strenger. Je kan ook niet anders, zeker in het begin van de wedstrijd. Als iemand dan al vanop vijftig meter begint te roepen, trek ik onmiddellijk geel. Anders heb je vijf minuten later een heel veld dat loopt te emmeren.”

Hoeveel last heb je van de supporters?

“Weinig of geen. Ik ben zodanig geconcentreerd dat ik zelfs niet hoor wat ze roepen, het gaat het ene oor in en het andere uit. Soms hoor ik ze wel bezig nog voor de wedstrijd begonnen is. Vreemd toch, dat je mensen al begint af te breken voor ze een kans hebben gekregen. De beste stuurlui staan aan wal, zeker? Mijn moeder heeft er veel meer last van, die trekt het zich persoonlijk aan. Daarom komt ze liever niet kijken als ik een wedstrijd heb. Je hebt wel een zekere karaktersterkte nodig om dit te doen. Van fysieke agressie ben ik voorlopig gespaard gebleven, al is het al nipt geweest.”

Helpt het dat je vader ook scheidsrechter was?

“Mijn vader is een grote hulp voor mij. Toen hij zelf begon, waren zijn ouders tegen en moest hij overal met de fiets naartoe, zelfs als het regende of sneeuwde. Ik heb dus geluk dat hij meestal meegaat. Het grote voordeel is dat hij na een wedstrijd objectief kan oordelen. Dat is niet altijd makkelijk, zeker als er veel tumult geweest is. Soms stuurt hij tijdens de rust al een sms’je. ‘Goed bezig’ staat er dan. Meer heb je niet nodig. Toen ik pas begon, heeft hij me nog verplicht om mijn fluitsignalen te

oefenen in de tuin. Dat zijn allemaal details, maar ze maken wel het verschil. Eigenlijk zouden alle refs zo iemand moeten hebben. Ik denk dat de bond dat ook wel zou willen, alleen hebben ze niet genoeg mensen.”

Wat schrikt jongeren volgens jou af om ref te worden?

“Waarschijnlijk het beeld dat er nu is: dat je als ref constant met de grond gelijkgemaakt wordt en dat er veel agressie is. Er is iets van waar, maar als je even doorbijt, heb je daar geen last meer van. Heel bizar, maar als we met scheidsrechters onderling voetballen, is er ook altijd kritiek op de ref van dienst. Beschaafd en veel korter, maar het gebeurt wel. Blijkbaar is dat een menselijke reflex en moet die frustratie er af en toe uit. Maar, en dat is het verschil, wij zeggen het ook als het goed is: ‘Goed gefloten, arbiter.’”

Wat is je doel in de arbitrage?

“Beter doen dan mijn vader. Hij is tot in tweede klasse geraakt als scheidsrechter, maar was toen te oud om nog naar eerste te promoveren. Daarna is hij als lijnrechter aan de slag gegaan, omdat hij zo Europees nog iets kon bereiken. Dat is hem ook gelukt, samen met Frank De Bleekere. Er hangen thuis vlaggetjes van al die Europese affiches en dan begin je daar zelf ook van te dromen. Zijn meest aparte souvenir is een muntstuk dat ze ooit naar hem gegooid hebben. Gemist, gelukkig. Ik zou ten vroegste op mijn 26ste of 27ste in eerste klasse kunnen raken. Ik weet dat ik soms te snel en te ver denk, maar liever dat dan te kort, zoals zo veel anderen.”

Leerschool

Terug in Lier pingpongen routiniërs Frans en Marcel zich verder door hun repertoire. Alles, van de omvang van de cornervlag tot de kleuren van de afgevaardigdenband, is in regeltjes gegoten. Na goed twee uur zijn de kandidaten zoetjesaan murw en zit de les erop. “Jij vond het misschien veel, maar dit is nog maar het begin. Hoe hoger je klimt, hoe meer je jezelf moet bijscholen. Mensen onderschatten dat. Als Frank Raes er weer eens flagrant naast zit, krijg ik vaak zin om hem voor onze cursus uit te nodigen. En van die mannen moeten de mensen thuis het dan leren!” Hij heeft het er moeilijk mee, geeft Marcel toe, de onkunde of zelfs slechte wil van de media die de scheidsrechters vaak in een hoekje duwen. “Onlangs kreeg ik Man Bijt Hond aan de lijn, omdat er dat weekend een paar omstreden beslissingen waren. Ik kon al raden welke kant het opging: ‘Verslijt dat rap, zo’n pak kaarten?’” Zijn enthousiasme is er niet minder om. “Zolang we mensen vinden, zullen we hen met plezier opleiden”, vertelt Marcel. “Omdat het een fantastische hobby blijft. Je doet aan sport, je leert met mensen van alle rangen en standen omgaan en je ontwikkelt jezelf. Het is een leerschool als geen ander. Ik heb hier schuchtere jongens van zestien meegemaakt die op hun achttiende helemaal opengebloeid waren. Alleen is het even op je tanden bijten. Dat vertel ik de jonge gasten ook: trek het je niet te hard aan als je eens een fout maakt, dan hebben de mensen achteraf iets om over te praten en draait de kantine tenminste.” *(lacht)*

Via de schoolbanken de mat op:

Aan de West-Vlaamse Katholieke Hogeschool in Torhout (Katho-Reno) kunnen studenten zich nu voor het derde jaar via een keuzevak laten opleiden tot voetbal-, volleybal-, of basketbalref. “Eern win-win-situatie”, zegt coördinator Pedro Nolf. “Mensen die bij ons een lerarenopleiding volgen, zijn sowieso erg geschikt: ze krijgen lessen klasmanagement en leren omgaan met stressvolle situaties. Dat komt ook op

een voetbalveld uitstekend van pas. Voor de voetbalbond zijn dat ideale aanwinsten, die ze anders nooit bereikt hadden.” De meeste leerlingen beginnen eraan uit nieuwsgierigheid en zien het als een manier om te blijven sporten, vertelt Nolf, al kunnen de drie extra studiepunten ook geen kwaad. “Vaak ontdekken ze gaandeweg dat ze een verkeerd beeld hadden van scheidsrechters en vinden ze het leuk om te doen. Eigenlijk zouden alle sporters die lessen verplicht eens moeten volgen. Dat zou voor alle partijen enorm verrijkend zijn.

Bron: Voetbalmagazine 30/11/2011